herpy

KAMÆLEONER

Jacksons kamæleon

Trioceros jacksonii

Trioceros jacksonii er en middelstor kamæleon fra bjergskovene i Kenya og Tanzania. Hannen bærer tre fremadrettede horn, og hunnen føder levende unger i stedet for at lægge æg. Arten kræver kølige nætter, høj nattefugt og en omhyggelig pasning, så den er mest for den øvede holder.

Familie: Chamaeleonidae Engelsk: Jackson's Chameleon Tidligere navn: *Chamaeleo jacksonii; Chamaeleon jacksonii*
Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**15-38 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**5-9 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Træboende**
Biotop	**Bjergskov**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 60 × 120 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**20-24 °C**
Hotspot	**27-30 °C**
Temperatur, nat	**10-15 °C**
Luftfugtighed	**40-100 %**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis**

AVL

Formering	**Levendefødende**
Kønsmoden	**5-12 mdr.**
Kuldstørrelse	**8-30 unger**
Drægtighed	**150-180 dage**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97), som alle kamæleoner af slægten *Trioceros*. Handel over grænser kræver derfor CITES- og EU-dokumenter. Spørg sælger om dokumentation for dyrets herkomst. Ingen kamæleoner er forbudt for private i Danmark (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015), så de almindelige regler gælder.

Om arten

Trioceros jacksonii er en middelstor, træboende kamæleon. Voksne dyr måler typisk 15-25 cm. Hannen bliver op til 38 cm og bærer tre fremadrettede horn på hovedet. Hunnen bliver højst omkring 25 cm og har ingen eller kun små horn. Grundfarven er lysegrøn med mørkere tegning, og farverne skifter efter humør, temperatur og hensigt, ikke efter omgivelserne.

Arten består af tre underarter. *T. j. xantholophus* fra Mount Kenya-området er den største og den, der ses hyppigst i handlen. Hunnen har ingen horn. *T. j. jacksonii* dækker de øvrige kenyanske bestande, som er forskellige og bliver 20-25 cm; hunnerne har ét eller tre små horn, og underarten bliver formentlig delt yderligere. *T. j. merumontanus* fra Mount Meru er den mindste, 17-20 cm, og har lange, smalle horn i forhold til kroppen. Hunnen har ét lille horn. Underarten er sjælden i fangenskab.

Ved kæbeleddet sidder en tindingekirtel, der afgiver en skarp lugt. Den bruges formentlig til at lokke insekter til og til at afskrække rovdyr. Kirtlen kan blive betændt, når immunforsvaret er svækket, så munden bør efterses jævnligt.

T. j. xantholophus blev indført til Hawaii i 1972. Bestanden dér stammer fra omkring 36 dyr, og den smalle stamme ses som mindre dyr og skæve horn. I USA kommer de fleste dyr i handlen fra Hawaii, mens dyrene i Europa stammer fra Afrika.

Arten er mindre territorial end mange andre kamæleoner, og konflikter består mest af trusler. Unge dyr er ofte mere forsvarsparate end voksne. Kropssproget er mere afdæmpet end hos mange andre kamæleoner, og det gør stress let at overse.

Udbredelse og levested

Trioceros jacksonii lever i det sydlige og centrale Kenya og i det nordlige Tanzania. I Kenya findes arten i højlandet omkring Nairobi og Kikuyu, i det centrale højland og på Mount Kenya. I Tanzania findes den kun på Mount Meru, hvor underarten *T. j. merumontanus* lever.

På Hawaii, i Californien, i Florida og enkelte andre steder lever der indførte bestande af *T. j. xantholophus*, og på Hawaii er den en invasiv art. De hører ikke til artens naturlige udbredelse.

> **Oprindelig udbredelse:** Kenya og Tanzania.

LEVESTED

Arten lever i skov og skovbryn, krat og haver i fugtige bjergområder, typisk i 1.600-2.440 m højde. Nedbøren er sæsonbestemt og over 1.270 mm om året, med to regntider og to tørtider. Dagtemperaturen ligger oftest på 16-27 °C, og nætterne er kølige, ned til omkring 4-18 °C.

Luftfugtigheden følger en tydelig døgnrytme. Om natten stiger den mod 100 %, og tågen lægger dug på bladene. Om dagen falder den til omkring 30-50 %. Levendefødslen hænger formentlig sammen med det kølige højlandsklima. Arten klarer sig også tæt på mennesker, i hække, små træer, haver og plantager.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 60 × 60 × 120 cm (længde × bredde × højde). Det er mere end det absolutte minimum på 45 × 45 × 90 cm, men et bedre mål for et dyr, der skal bo der hele livet. Højden er vigtigere end bundarealet, fordi arten bruger hele højden. Ungdyr trives i 40 × 40 × 75 cm, til de er 10-12 måneder gamle, og flyttes så op. Hanner og hunner holdes hver for sig. I yngletiden bliver hannen urolig, især når en hun er i synsvidde, og så er intet terrarie stort nok.

Net- eller hybridterrarier giver god ventilation. Tre lukkede sider holder bedre på nattefugten end et rent netterrarie. Stillestående luft giver bakterievækst og luftvejsinfektioner, så en lille blæser er nødvendig, hvis luften står stille.

Indret terrariet som et skovbryn med to zoner: en åben solplads foroven og et tæt, bladrigt område, hvor dyret kan trække sig tilbage. Tilbagetrækningsområdet er afgørende for trivslen. Brug tynde grene, kork og naturlige lianer, som krydser hinanden i flere højder. Kunstige lianer må ikke bruges. Levende planter som gummitræ og pothos giver skjul og holder på fugten. Bund er ikke nødvendig. Et afløb i bunden med en spand under fjerner det overskydende vand, så der ikke står beskidt vand i terrariet.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Arten er et højlandsdyr og tåler varme dårligt. Dagtemperaturen i terrariet skal være 20-24 °C. På solpladsen under lampen skal der være 27-30 °C. Tegn på varmestress ses allerede, når hele terrariet kommer over 27 °C.

Nattemperaturen skal falde til 10-15 °C, altså 5-10 °C under dagen. Uden et tydeligt fald svækkes dyret gradvist, formentlig fordi hvilen bliver for dårlig. I en varm lejlighed kan aircondition være nødvendigt.

Hæng varmelampen over terrariet i stedet for på låget og brug en kraftigere pære i større afstand, så varmen bliver blid. Kamæleoner mærker forbrænding dårligt. Test med håndryggen, hvor dyrets hoved sidder. Sidder dyret under pæren i mere end en halv time, hænger det i nettet under lampen eller forbliver det mørkt og sløvt, er solpladsen for kold. For megen varme viser sig først som skader: grå, brændte pletter, sår og smeltede rygpigge. Start derfor hellere for lavt end for højt.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal følge artens døgnrytme: omkring 90-100 % om natten og 40-50 % om dagen. Konstant 60-80 % er ikke korrekt og kan gøre dyret sygt. Alle overflader skal være tørre i løbet af dagen. Grene, der konstant er våde, giver sår på fødderne og er grobund for bakterier og skimmel.

Sæt to digitale hygrometre i hver sin ende af terrariet. Tåge fra en ultralydsfugter og en sprøjte eller et sprinkleranlæg om natten skaber natfugten. Dug på bladene lige før lyset tændes giver dyret mulighed for at drikke om morgenen. Luften skal være i bevægelse, mens fugten er høj. Kør ikke fugteren, mens varmelampen er tændt, og brug destilleret vand i fugteren.

Dyret drikker vanddråber fra bladene, ikke fra en skål. Et drypanlæg, der løber nogle timer sidst på eftermiddagen, er en ekstra mulighed. Dagsprøjtning er ikke nødvendig, og arten bryder sig ikke om at blive sprøjtet direkte.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og kræver meget lys. Et T5 HO-rør med 6500 K eller en kraftig LED-lampe over hele terrariets bredde giver lyset. Dagslængden er 12 timer hele året, for Kenya ligger tæt på ækvator.

UVB er nødvendig. Brug et T5 HO-UVB-rør i en enkeltreflektor og sigt efter et UV-indeks på 3-4 på solpladsen, højst omkring 6. Arten regnes til Ferguson-zone 2-3. Underarten *T. j. merumontanus* lever højere og kræver mindst 4. Indekset afhænger af afstanden og af, hvor meget net der ligger mellem rør og dyr, så et UV-meter er en stor hjælp. Dyret skal kunne søge ned i skyggen under bladene.

Direkte sollys gennem et vindue er kraftigt og kan overophede dyret. UVB-rør skiftes efter producentens anvisning, fordi effekten falder med alderen.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

T. jacksonii er insektæder. Byttet må højst være lige så stort som afstanden mellem øjnene. Varier føden: græshopper, fårekyllinger, kakerlaknymfer, fluer og små biller. Mel- og voksorme og superorme hører til godbidder, højst én gang om ugen. Voksne kakerlakker er for rige på urinsyre og kan give urinsyregigt. Insekter fra naturen må ikke bruges.

Unger op til tre måneder skal have al den føde, de kan æde, to gange om dagen. Ved 3-6 måneder er det 10-12 små insekter dagligt, ved 6-12 måneder 8-10 mellemstore insekter dagligt. Voksne dyr får 3-8 insekter hver anden dag. Overvægt er almindelig og giver problemer for hunnerne. Drægtige hunner får lidt mere, fx fem insekter hver anden dag.

Foderinsekterne skal selv have et rigt foder af grøntsager og korn. Kalk uden D3 drysses på hvert foder. Resten af D3-behovet dækkes af UVB. Multivitamin gives kun sparsomt med lavt indhold af A- og D3-vitamin, for arten er følsom over for overdosering og kan få ødem. Et dyr, der kun vil have yndlingsfoderet, er oftest mæt. Spring et måltid over og tilbyd det almindelige foder igen.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten holdes enkeltvis hele livet. Hanner er territoriale og bør aldrig kunne se hinanden. To dyr samles kun, når en hun føres til en han for parring.

Dyret er roligt, og de fleste tolererer en kort tur ud af terrariet, men arten er et udstillingsdyr, ikke et kæledyr. Giv en ny kamæleon 1-2 uger i fred. Vænn den bagefter til at tage føde fra hånd eller pincet, og lad den selv gå op på hånden. Grib den aldrig, for ribbenene er skrøbelige. Højst 5-10 minutters håndtering 1-2 gange om ugen er rigeligt.

Kropssproget er afdæmpet. Skarpe farver og gabende mund betyder trussel. Matte farver betyder ro eller underordning. Næsten sort er tegn på sygdom eller stress.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen kan kendes på de tre horn. Hunnerne af *T. j. xantholophus* har ingen horn, mens hunnerne af *T. j. jacksonii* har ét eller tre små horn og hunnerne af *T. j. merumontanus* ét. Hannen bliver større end hunnen. Kønsmodenheden indtræder efter 5-12 måneder, og dyrene er udvoksede ved omkring et år. Hunnen må ikke være overvægtig, for fedtpuderne ved hofterne kan trykke på æggelederne og gøre fødslen svær.

Hunner, der har været sammen med en han, kan føde unger i op til to år bagefter, også uden ny parring. Er der en hun i huset, kan der pludselig komme unger.

PARRING

Der er ingen fast ynglesæson. Arten kommer fra et område med to regntider og to tørtider om året, og parringen forekommer hele året, med hyppigst aktivitet om foråret og forsommeren. En hun, der er parringsvillig, lader hannen stige op på sig. Er hun ikke klar, gaber hun, svajer truende og viser plettede farver.

Før hunnen til hannens terrarie, og skil dyrene ad, når parringen er overstået eller hunnen viser afvisning. Hannen bliver urolig og kravler uafbrudt på siderne, når en hun er i synsvidde.

ÆGLÆGNING OG KULD

Arten er levendefødende. Hunnen bærer æggene i kroppen, og ungerne fødes i en tynd hinde kort tid før, de skulle have klækket. Drægtigheden varer omkring 5-6 måneder, og et kuld er på 8-30 unger. Hos *T. j. merumontanus* er kuldet på 5-10. Hunnen kan få flere kuld efter én parring.

Hunnen holder op med at æde et par dage før fødslen. Det er et tegn på, at ungerne er på vej. Under drægtigheden skal hun have lidt mere føde end ellers, og terrariet skal have de samme forhold som før. Der er ikke brug for en æglægningskasse.

INKUBATION

Der er ingen inkubation, fordi æggene udvikles i hunnens krop. Temperaturen i terrariet skal være den samme som ellers, med kølige nætter og høj nattefugt, for hunnens kondition under drægtigheden afgør ungernes sundhed. Drægtigheden varer omkring 5-6 måneder.

Sammen med ungerne kan hunnen føde ubefrugtede æg, og dem kan hun få svært ved at komme af med, hvis hun er overvægtig. Er hunnen anspændt, mørk og ophører med at æde uden at føde, skal hun til dyrlæge.

Læs mere: Inkubation af æg

OPDRÆT AF UNGER

Nyfødte unger er ikke så hårdføre som unger af mange andre kamæleoner. Ungerne holdes i et net- eller hybridterrarie på 40 × 40 × 75 cm med samme klima som de voksne og med meget løv og mange grene. Fodr dem rigeligt to gange om dagen, med små insekter som fluer og små fårekyllinger. En nyfødt kan æde op mod 20 af dem om dagen. Drys foderet med kalk.

Unger, der er født hos en importør efter en vildfanget mor, har sjældent fået den samme gode start som unger fra en erfaren opdrætter. Planlæg, hvor ungerne skal hen, før en hun parres. Dyr fra Kenya og fra Hawaii bør ikke krydses, hvis man vil holde bestandene rene.

Sundhed og typiske fejl

Typiske problemer og fejl i pasningen:

- Luftvejsinfektioner: hyppigt gab, vejrtrækning med åben mund, mundrødme. Skyldes oftest stillestående luft, for våde overflader eller for lav nattetemperatur.
- Betændelse i tindingekirtlen ved kæbeleddet, når immunforsvaret er svækket. Syn munden jævnligt.
- Knoglesvind (MBD) ved for lidt UVB eller kalk. Dyret får bløde kæber, ujævne lemmer og skæve horn.
- Ødem af overdosering med vitaminer, især A og D3. Giv kun lidt multivitamin.
- Forbrændinger fra varmepæren: grå pletter, sår og smeltede rygpigge.
- Fodsår og skimmel af konstant våde grene og snavsede terrarier.
- Overvægt og besvær med at føde hos hunner. Æggelederne klemmes af fedtpuderne.
- Urinsyregigt ved hyppig fodring med voksne kakerlakker.

Vej dyret hver måned. Et vægttab på 10 % eller mere tyder på sygdom. Kontakt en dyrlæge med erfaring i krybdyr ved ophørt fødeindtagelse, mørk farve, slaphed eller åndedrætsbesvær.

Læs mere: Typiske sygdomme og tegn på sygdom

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.